

Börje Lundvall

ÅKE LINDROS FRÅN YGGESBO

En bygdens son som blev en amerikansk hjälte

För många i Södermöre-bygden kvarstår ännu minnet av lägenhetsägaren Karl Lindros och hans maka Karolina. De bodde i sitt lilla torp Lindsdal längs Yggesbo-vägen vid den samling av fyrafem hus man kan finna i stort sett halvvägs mellan Halltorp och Yggesbo, mellan avtagsvägarna till Håknabo och Uttersbo. Makarna Lindros kom dit omkring 1908, och stugan hade Lindros' far hyrt för deras räkning. 1912 köpte Lindros loss egendomen för 75 kronor. Det sägs att den knuttimrade stugan har ett långt förflutet innan dess, och att den först stod i Germundslycke innan den flyttades till Yggesbo-vägen.

Karl Lindros, som med åren blev en respekterad hedersman i bygden, föddes 1874 i Hagby, son till drängen Olof Olsson i hans andra äktenskap med Christina Olsdotter Gard. Det fanns många Olsson – och Olsdotter - på den tätbefolkade landsbygden på den tiden, så vid något tillfälle bestämde sig Karl för att ta efternamnet Lindros istället. Kanske var det under hans ambulerande ungarkestillvaro som rallare och mötet med människor från andra delar av riket och Finland som inspirerade till namnet Lindros. Lindros levde ett långt liv och gick bort 1967 i en ålder av 93 år.

Fadern Olof Olsson hade barn i ett tidigare äktenskap med Christina Jonsdotter – således äldre halvsyskon till Lindros - varav halvbrodern Johan Alfred Olof Olsson Lindgren sedermera slog sig ned i Stenåsa på södra Öland. I sitt äktenskap med Anette Sofia Jonsson fick han en dotter och tre söner. Sönerna emigrerade alla under åren 1910-1915 till Amerika.

Lindros' maka Karolina föddes 1879 i Björkelund, mellan Halltorp och Prästlycke, dotter till drängen Olaus Andersson och hans maka Anna Andersdotter. Karolinas barndomshem är sedan länge borta, och det vore därför intressant om någon kunde peka ut den exakta platsen för stugan. Karolina hade tre syskon, varav syster Emma flyttade till Växjö och gifte sig med Johan August Andersson. Paret Andersson bytte efternamn till det för svenska förhållanden ovanliga namnet Montalvo. Än idag finns det i Sverige ett fåtal icke-latinska Montalvo som således härstammar härifrån. Tyvärr har vi inte lyckats utröna vad som inspirerade till namnet Montalvo.

Karolina gick tragiskt bort på sjukhuset i Kalmar den 27 februari 1958 i sviterna efter att ha blivit påkörd av ett rälsbusståg i Halltorp. Hon hade nedsatt hörsel och hörde inte det annalkande och ivrigt signalerande rälsbusståget, som slog omkull henne. Karolina blev 79 år gammal.

Karl och Karolina gifte sig 1901 i Arby kyrka. Under några år i seklets början följde Karolina med i Lindros' rallartillvaro, och järnvägsbyggena tog paret till Dalarna och nedre Norrland. Parets första barn, Ebba, föddes 1903 i Dala-Floda. Karolina tyckte nog att det nu fick vara nog med rallarlivet och hemlängtan blev kanske för stor. Men det skulle dröja några år till innan fädernesbygden återsågs. På resan söderut blev Söderköping en tillfällig anhalt. Här stannade familjen ett par år, och familjen växte med två barn till, Nanny 1904 – min mormor – och Åke 1906. Lindros arbetade nu som bromsare på järnvägen. Slutligen, omkring 1908, återkom familjen till hembygden, och bosatte sig i torpet Lindsdal på Yggesbo-vägen. Kort efter avled Ebba tragiskt i tbc. Det påstods vara från infekterad mjölk som de hade fått från någon mindre nogräknad bonde. Ganska många år senare kom ytterligare två döttrar till världen, Svea 1914 och Ruth 1919. De tre systrarna Nanny, Svea, och Ruth flyttade så småningom till Stockholm, bildade familjer och fick barn och barnbarn, och levde i många år. På ålderns höst återkom Nanny och hennes man Gustav Fäste regelbundet om somrarna till Yggesbo, och

efter dem dottern Birgit Lundvall. Gustav Fäste var född 1903, son till Emil Oskar Fäste och hans fru Emma Karlsson, och med anknytning till Wörnaby och Trottorp.

Familjen Lindros med Karl och Karolina, och deras barn (från vänster) Svea, Åke, och Ruth, i trädgården på Yggesbo-vägen. Bakom kameran står Nanny. Tidigt 1920-tal. Familjen är så uppklädd, kanske bilden är från juli 1924 när Karl Lindros fyllde 50 år?

Men den här berättelsen handlar om paret Lindros' son och min stor-morbror - Karl Alfred Åke Lindros – och hans till dags dato okända och dramatiska levnadsöde som gjort avtryck i Amerikas historia. En bygdens son som blev en amerikansk hjälte.

Jag minns, jag var väl en tio år gammal, på besök med mormor hos Lindros i Yggesbo 1964. På väggen hängde – ja, hänger där än - ett fotografi, ett porträtt av en stilig ung man och på passparton kan man i nederkanten tydligt utläsa "Boussum, San Francisco." Jag

frågade vem porträttet föreställde, och fick hyschande till svar att det var Åke, att han hade dött i Amerika, och det var ingenting mer att prata om.

Porträtt av Åke Lindros från Boussum studio i San Francisco, ca 1926. Porträttet hängde i alla år i stugan på Yggesbo-vägen tills helt nyligen.

Nu snabbspolar vi fram till år 2011: jag och min fru hade fått för oss att fara till Kalifornien på semester. Direkt slogs jag av tanken – Åke Lindros, vad är egentligen storyn här? Ja, att finna ut den historien skulle bli en lika intensiv som överraskande efterforskning som skulle ta mig fyra år innan resultatet låg färdigt 2015 i bokform, utgiven på engelska med titeln “The Halfway to Hell Club. In Search of Lindros and the Other Men Who Fell Into the Gate.”

Titeln avslöjar i stort sett det enda som vi i familjen hade kännedom om – hur Lindros dog: han omkom den 17 februari 1937 i en arbetsplatsolycka under bygget av den berömda Golden Gate-bron i San Francisco. Bron var nästan färdig, det skulle bara dröja tre månader till invigningen. Fjorton män arbetade på en plattform som

var upphängd under brospannet. Plötsligt brast upphängningen och plattformen störtade ned i havet. Tio män omkom i olyckan, som än idag är den enskilt svåraste olycka som någonsin har inträffat i samband med brobygge. Fyra män överlevde, två av dem svårt skadade. Endast två av de omkomnas kroppar kunde bärgas, de övriga sögs ut i havet av de starka tidvattenströmmarna. Charles Lindros' namn – som Åke kallade sig i Amerika – finns sedan dess för evigt ingraverat tillsammans med namnen på de övriga offren i den minnesplakett som sitter vid brons södra landfäste.

Åke var bara 19 år gammal när han emigrerade till Amerika 1925. Längtan att emigrera var nog en tanke som vuxit sig stark hos honom under många år. Det sägs att Lindros blev mycket besviken över sonens vilja att emigrera, och att han aldrig riktigt förlikade sig med att han for iväg. Varför Åke valde just San Francisco som destination stod klart för oss när vi kom underfund med att hans halvkusiner – bröderna Lindgren från Stenåsa, Öland – tio år tidigare hade emigrerat till just San Francisco. Man kan förstå vilka äventyrsfantasier den lilla gossen måste ha fått när han hörde berättas om kusinerna “over there.” Den äldste av dem, Albert Lindgren, står omnämnd som Åkes' sponsor i immigrationshandlingarna på Ellis Island. Det var med stil Åke lämnade Sverige den 21 november 1925. För han for med Svenska Amerikalinjens splitternya M/S *Gripsholm*, på dess jungfrufärd från Göteborg till New York. *Gripsholm* var det första motorskeppet på den nordatlantiska rutten. Men det var med minsta marginal Åke lyckades emigrera till Amerika. Myndigheterna där hade sedan några år tillbaka börjat begränsa invandringen, och för 1925 var den tillåtna svenskkvoten nere i knappa 9,561. På passagerarlistan fanns ytterligare en bygdebo, John Arvid Olsson från Söderåkra, 21 år gammal och son till bryggarkusken Alfred Olsson, född i Hossmo, och hans maka Emmy Helfrid Kristina Karlsson från Ålem. John Arvid var på väg till sin morbror Wilhelm Gustafsson och hans familj i Oakland. Det är möjligt att ungdomarna kände varandra och reste i sällskap, men vi har inga belägg för det.

Direkt efter ankomsten till New York, for Lindros iväg med tåg för den transkontinentala resan till San Francisco. Han anlände där på kvällen den 5 december 1925 och möttes av bröderna Lindgren. Väl kommen till San Francisco har vi från återfunna brev kunnat konstatera att det inte var så lätt för Åke att få jobb. Han reser till småstäderna runt omkring, och upp i bergen, för att leta sporadiska jobb, så han hade det nog ganska svårt, även om han försökte skicka några dollar hem till Yggesbo då och då. Med en återfunnen samling fotografier från 1928, i kombination med ett brev från 1931, förstod vi att Åke hade lämnat San Francisco för de stora redwood-skogarna i norra Kalifornien. Här var efterfrågan på arbetskraft inom skogsindustrin fortfarande stor, även om Depressionen som följde på den stora börskraschen 1929 – delvis iscensatt av Kalmar-sonen och tändstickskungen Ivar Kreuger - snart gjorde sig påmind även där. Under en period bodde Åke hos en familj på en ranch uppe i bergen, ett par timmars bilresa från Eureka.

*Åke Lindros framför ett redwood-träd, 14 fot i genomskärning.
Norra Kalifornien juli 1928.*

Åke Lindros till vänster i vit skjorta tillsammans med vänner han bodde hos på en ranch uppe i bergen i närheten av Eureka i norra Kalifornien. Ca 1931.

Genom namn som han hade omnämnt i brevet hem kunde vi efter ett detektivarbete komma i kontakt med nutida släktingar, som vi också fick möjlighet att träffa vid en andra resa till Kalifornien i 2013. Det var ett magiskt tillfälle: åttio år tidigare hade Åke bott hos familjen, och nu träffades båda familjer igen!

I en koffert på vinden med bilder som Åke Lindros hade skickat hem hittade vi detta fotografi. Vem kunde den lilla glada gossen vara? Efterforskningar visade att det var Åke Lindros' styvson, och att bilden var tagen 1936 vid ett brobygge i närheten av staden Modesto öster om San Francisco. Åke arbetade som timmerman på bygget.

Ett av de mer spektakulära fynden efter Åke som vi hittade i en koffert på vinden i stugan är en bild på en glad liten gosse i seglarkostym. Efter tiden i redwood-skogarna, drog sig Åke återigen till San Francisco. Där träffade han Marie Colletti, dotter till tyska immigranter, och paret gifte sig 1934. Marie, vars flicknamn var Zimmerman, var änka och hade en son, som därmed blev Åkes styvson (paret fick inga gemensamma barn). Och det är han som syns på fotografiet.

Marie på ålderns höst. Marie och Åke gifte sig 1934.

En snabb kalkyl gav vid handen att det borde vara möjligt att sonen ännu är i livet. Efter ett frenetiskt detektivarbete lyckades vi spåra sonen till en liten stad som heter Ione i närheten av Sacramento. Och resten är historia som man säger. Charles Urban (Ervin) "Chuck" Venezia, som han hette nu, och hans underbara fru Joanne bjöd oss till sig när vi for över till Kalifornien 2013. Det var ännu ett magiskt ögonblick. Chuck hade flera intressanta historier att berätta om sin styvfar Åke, och hade också en del föremål kvar efter Åke som han visade för oss, bland annat Åkes svenska psalmbok från konfirmationen i Halltorps kyrka 1920. Hans mamma Marie måste ha varit en extraordinär kvinna: efter de två första äktenskapen med förolyckade män gick hon vidare med ytterligare tre äktenskap, och det sista blev i alla fall riktigt lyckligt, sa Chuck. Marie dog 1988, 77 år gammal. Tyvärr nåddes vi i början av 2015 av det tråkiga beskedet att Chuck hade gått bort, 83 år gammal.

Chuck Venezia, Åke Lindros' styvson, tillsammans med författaren, Ione, Kalifornien, 2013.

På Lindgrens sida lyckades vi spåra Ron Lindgren i Redwood City, strax söder om San Francisco. Han är alltså sonson till Åkes sponsor Albin Lindgren, och sonsonson till Lindros halvbror Johan

Alfred Olof Olsson Lindgren från Stenåsa, Öland. Om jag har räknat rätt är Ron dessutom tredje halvkusin till mig själv.

Ron Lindgren, sonson till Johan Alfred Olof Olsson Lindgren från Stenåsa, Öland, som var Karl Lindros' halvbror, och författaren, tredje halvkusiner, Redwood City, Kalifornien, 2013.

Arbetet med efterforskningarna kring Åke uppdagade en del andra svenska immigranter och deras öden. Där fanns Klas Elof Haglund från Södertälje-trakten som Åke träffade i redwood-skogarna, och de förblev goda vänner ända till Åke rycktes bort. De reste och bodde tillsammans. Där var också Hjalmar Bernhard Carlsson från Gräsgård, Öland – ett stenkast från Stenåsa - son till Karl Wilhelm Andersson från Kristianopel och hans hustru Jenny Amanda Johansdotter. Något år före olyckan träffade Åke på Oscar Osberg, eller Åsberg som familjen hette i Sverige. Han var från Hälsingland och hade immigrerat via Kanada, Washington state, och Oregon innan han dök upp i Kalifornien. Oskar jobbade också på den olycksaliga plattformen, men överlevde mirakulöst fallet ner i havet. En tredje svensk på plattformen var Carl August Arthur Andersson, från Hillafällan i Hjälmteryd, Småland. Han tillhörde de förolyckade, men kroppen återfanns och kunde bärgas två dagar senare. Stoftet begravdes på kyrkogården i staden Fresno, där han hade en syster.

Minnesplakett över de elva män som förolyckades vid bygget av Golden Gate-bron 1933-1937. Plaketten sitter vid brons södra landfäste. Charles Lindros namn nummer tre från nedan. Foto: Allan G. Smorra.

Hela berättelsen finns återgiven i boken “The Halfway to Hell Club. In Search of Lindros and the Other Men Who Fell Into the Gate.”, där det också finns beskrivet hur kartläggningen av Åkes korta liv gick till, varvat med författarens egna äventyr i Åkes fotspår. Boken kan beställas på Adlibris eller hos förlaget Vulkan. Mer information finns på bokens hemsida www.walgar.se. Författaren vill gärna komma i kontakt med personer som har mer att berätta om de människor, platser, och händelser som har återgivits; Börje Lundvall, Rönngatan 2, 652 30 Karlstad; email borje.lundvall@walgar.se.

